

Dyrenavne i Danmark

EVA VILLARSEN MELDGAARD

Hvad er forskellen på *Saltbæks Black Enjoy to you* og *Mosevangens Carlos*? Den første er en kongepuddel der lyder navnet *Joy*. *Mosevangens Carlos* lød bestemt ikke noget navn for han var en fornem siameserkat der gik sine egne veje, men hans mennesker kaldte ham *Ming*.

Studiet af dyrenavne er en oversat disciplin i Danmark hvilket sandsynligvis hænger sammen med at vi ikke længere *har* så mange dyrenavne. For blot at gå til vores broderlande Sverige og Norge er der skrevet artikler og hele afhandlinger om konavne, grisenavne, fåre- og gedenavne. Ja én af mine ældre norske kolleger foretog i ramme alvor en pilgrimsfærd til landsbrugsmuseet på Gammel Estrup fordi han nægtede at tro på min påstand om, at danske køer ikke havde navne. Men han kan glæde sig i sin himmel! For nogle moderne danske køer *får* faktisk navne. Alle stambogførte kalve der er født i EU i et bestemt år skal have personnumre og navne med samme forbogstav. Så har man en stor bedrift kan det være nødvendigt med et godt navneleksikon (2003: *Astruplund Uffe, Ulderich, Ulf, Ulrich, Uno, Umberto, Urban, Ubbe, Ulderica, Ulla, Ulrikka, Ulrikke, Udo, Ulda, Urda, Unna, Ursula, Urd, Ursa*). Dermed være ikke sagt at navnene *bruges* i det daglige. Stordrift og masseproduktion opfordrer ikke til individualitet, og i det store og hele gælder at nytte dyr ikke længere får navne i Danmark.

HESTENAVNE

På grænsen mellem nytte dyr og hobby dyr står hesten. Heste får stadig navne i Danmark, og her gør der sig stor opfindsomhed gældende i navngivningen. Væddeløbsheste har en særlig nomenklatur, alle travheste der er født i en bestemt årgang, får navne med samme forbogstav ligesom de moderne EU-køer, og også her udfolder fantasien sig. Et hastigt kig i avisens travspalter resulterer i navne som *Flying King*, *Four Socks*, *Frederik Star*, *Freja Vrangbæk*, *Fætter Mosebo*, *Game Butcher*, *Garden Pax*, *Gigolo*, *Ghost Hunter*, *Go For It Quick*, *Gracious Shadow*, *Hakkinen*, *Hannibal*, *Heavenly*, *Henrik Lønborg*, *Home Blåbjerg*. Men det er næppe dyrenes kalde navne. En af de største hesteelskere i Norden var kong Carl XI af Sverige. I de kongelige regnskaber fra hans tid finder vi en mængde hestenavne, og han lod maleren Ehrenstrahl forevige en række af sine yndlingsheste, *Falck*, *Favorit Suecus*, *Stenbocken*, *Blå Tigern*, *Finske Slädlöparen* og mange andre. I slaget ved Lund 1676 var det et skår i sejrsglæden at hans stridshingst *Totten* blev skudt ihjel under ham så han måtte fortsætte kampen på den hvide *Brillant*.

STAMBOGSNAVNE

Menneskets bedste og næstbedste ven, hunden og katten, er de eneste husdyr hvis navneskik har været genstand for egentlige videnskabelige undersøgelser i Danmark.

Racekatte og ægte hunde har stamtavler hvor de bliver indført med deres *stambogsnavn*. Det består af et stamnavn som opdrætteren vælger og har eneret på at bruge og dyrets eget navn. – Eget er nu så meget sagt, for mange af disse navne er så kunstlede at de er umulige at anvende i det daglige, og derfor endte collien *Magleskovgårds Janus* og perserkatten *Tomboy of Great Yarmouth* som henholdsvis *Bob* og *Tusse* (mens *Charlie of Great Yarmouth* bevarede navnet *Charlie*). Nu kan man jo indvende at opdrætteren kan

være ligeglad med at siameserbrødrene *Jaubert* og *Julien al Katta* tager navneforandring til *Morten* og *Mikkel*, men hvis dyrene først er endt som *Futte*, *Pjuske* (yndet navn til perserkatte og langhårs-hunde) eller *Fedtepels* (siameseren *White Gala's Brown Hebe*), er der stor sandsynlighed for at stambogsnavnet går helt i glemme, og det kan opdrætteren jo ikke være tjent med. Hvis køberen har kontakt med opdrætteren før kullet skal navngives, kan man få sit eget navnevalg indflettet i stambogsnavnet. Således får labradoren *Pepper* og abyssinierkatten *Jane* stambogsnavnene *Annie Pepper von Sunneufer* og *Misulis Nuggi Jane* efter købernes ønske. En opdrætters første kuld hvalpe eller killinger får navne med begyndelsesbogstavet A. Siden fortsætter man hele alfabetet igennem og starter så forfra med A. Men de enkelte navne må først bruges igen efter tyve år. Så *Bouncer's Lamborghini* skulle være garderet mod at løbe ind i en anden retriever med samme navn. Nogle kuld er vanskeligere at navngive end andre. Abyssinierkullet *Misulis Queen, Quicki, Quincy, Quita* og *Quiote* har krævet stor opfindsomhed!

KALDENAVNE

Men ikke alle hunde og katte er stambogsført. De må nøjes med et hverdagsnavn, og som vi har set har også mange racedyr brug for et mere mundret kaldenavn. Og kært dyr kan have mange navne. Her gør der sig en forskel gældende mellem hunde og katte. For hunden *lyder* sit navn og skal derfor ikke have altfor mange navne til at forvirre sin hjerne. Mange katteejere lever i den illusion at netop deres kat lyder sit navn. Men de fleste katte kommer altså kun når man råber "Mis!" eller "Spise!", og de kan følgerig have et utal af navne. Vinderpladserne i den konkurrence indtages vist af huskattene *Katrine* og *Markus Aurelius* som havde henholdsvis 76 og 94 navne.

I 1991 afholdt NORNA (Nordisk samarbejdskomite for navneforskning) et symposium om navne der *ikke* var sted- eller person-

navne, dvs. dyrenavne, skibsnavne, bilnavne, institutionsnavne etc. Man havde længe ønsket sig et symposium om disse navne, men havde ikke kunnet finde ud af hvad man egentlig skulle kalde dem! Symposiet og den efterfølgende symposierapport fik den lidet originale titel "Övriga namn", og det fik mig til at kalde mit eget bidrag: "Det nutidige Danmarks kulturelle forfatning belyst gennem kattenavne". Det kunne lyde som en vittighed, og det var det naturligvis *også*. Men de navne vi giver vores kæledyr afspejler i høj grad vores egne interesser, hvilke bøger vi læser, hvilke film vi ser, hvad vi spiser og især drikker, hvilke sportsgrene vi dyrker her omkring årtusindskiftet, kort sagt hele vores kulturelle bagage eller almene dannelse, om man vil.

FÆLLES OPKALDELSESMØNSTRE

Levende og afdøde berømtheder er rigt repræsenteret hos vores kæledyr. Hunde: *Billy, Brutus, Bubber, Carlos, Chanel, Cæsar, Darwin, Fergie, Gandhi, Gorba, Hannibal, Homer, NHØP, Picasso, Pingo, Scherfig, Uffe, Winston*. Katte: *Alexander, Biko, Casimir, Cæsar, Franco, Frederik, Hannibal, Josefina, Lenin, Mao, Markus Aurelius, Monty, Napoleon, Ramses, Tito, Uffe* og mange andre.

Også mytologien har inspireret mange navngivere. Hunde: *Adonis, Apollo, Balder, Brage, Diana, Flora, Freja, Hjalte, Jason, Midas, Nestor, Nimrod, Odin, Pan, Tjalfe, Venus, Zeus*. Katte: *Artemis, Ares, Balder, Freja, Herkules, Hjalte, Hugin, Janus, Jason, Loke, Odin, Sif*.

Fra bøger, film, teater og tv-serier kommer hundenevne *Benji, Bådsman, Cooper, Flipper, Frodo, Gandalf, Jerry, Julie, Kelly, Kvik, Lassie, Lulu, Munterben, Paw, Pigro, Puk, Pyrus, Smilla, Wimsey* etc. Og kattenavnene *Aramis, d'Artagnan, Balou, Basil, Batman, Dracula, Gizmo, Hamlet, Herbie, Jones, Miranda, Ophelia, Rambo, Tarzan, Wimsey* og mange andre.

Mange hunde og katte får navn efter figurer i tegneserier og teg-

nefilm hvilket ikke er så underligt, da familiens børn meget ofte har det afgørende ord ved navnevalget. Hunde: *Alf, Baloo, Bambi, Bilbo, Dino, Futte, Kermit, Hugo, Lady, Nuser, Pluto, Snoopy, Stoffer, Tintin* etc.

Katte: *Alf, Aristokat, Bambi, Bilbo, Cirkeline, Duchesse, Felix, Fritz, Frodo, Futte, Garfield, Lady, Linus, Mumi, Nuser, Rumle, Skatkat, Snehvide, Stoffer, Woodstock* etc. Man kan altså opkalde hunde efter andre hunde, efter mennesker (*Tintin*), rumvæsener (*Alf*), bjørne (*Baloo*), hjorte (*Bambi*), delfiner (*Flipper*) og tigre (*Stoffer*) og katte selvfølgelig efter andre tegneseriekatte (*Duchesse, Felix, Fritz*), men også efter hunde (*Futte, Lady, Nuser*). Og sandelig om ikke en enkelt kat er opkaldt efter fjerkræ (*Woodstock*)!

Mad og drikke har inspireret til hundensnavnene *Bailey, Biscuit, Brownie, Coca, Cognac, Gin, Hof, Lakrids, Maggi, Nutella, Peaches, Pepper, Sherry, Sveske, Tabasco, Tequila, Whiskey* og *Zulu*. Og til kattenavnene *Aalborg, Chili, Chivas, Cognac, Cola, Fersken, Fitou, Jolly, Lakrids, Macon, Martini, Muskat, Pepsi, Pernod, Persille, Piratos, Paprika, Sova* og *Zulu*.

Mange af navnene som *Brownie, Pepper, Piratos* og *Zulu* og især drikkevarenavnene *Cognac, Cola, Sherry, Tequila, Whiskey* etc. går dog først og fremmest på dyrenes farver. Og netop dyrenes *udseende* er en stor opkaldelsesgruppe. Vi har hundensnavnene *Bjørn, Bølle, Dumbo, Fine, Flapper, Grumse, Hippie, Løve, Mikkell, Mikro, Pjevs, Pjuske, Samson, Silke, Skravle, Strit, Teddy, Tjavs, Twiggy* etc. Og kattenavnene *Bettemis, Brune, Bruno, Hagbarth Hageskæg, Hvidemis, Plet, Røde, Silkesif, Sorte, Sorteper, Stribe, Sølvpels, Tiger, Tot, Turboline, Tykke* etc.

HUNDENAVNE

At dømme ud fra ovenstående kunne det se ud som om katte og hunde får næsten de samme navne.

Men det stemmer ikke helt. En del navne, heriblandt mange af de "gode, gamle" hundenavne, er næsten udelukkende givet til hunde (selvom enkelte katteejere har moret sig med at navngive deres katte *Dino, Futte, Nuser* etc.). Det er hundenavnene *Amigo, Balder, Bella, Boy, Brutus, Bonzo, Delle, Diana, Dingo, Dino, Dixie, Donna, Duke, Fido, Freja, King, Krølle, Kvik, Lassie, Mop, Max, Pasop, Prins, Rex, Rollo, Rufus, Scot, Simba, Snoopy, Sultán, Terry, Tjalfé, Tobby, Trofast, Tyrk, Vabbe, Vagge, Vaks og Vaps*. Interessant er det at mens store flotte hanhunde stadig får navne som *Bjørn, Cæsar, King, Prins, Rex, Rollo, Sultán*, genfinder man slet ikke sådanne imponerende navne på spindesiden. De store hunhunde får meget ofte pigenavne (*Bella, Daisy, Emma, Freja, Frida, Lulu, Trine* etc.).

Det er der ikke noget mærkeligt i, for hundehvalpene er i vores dage begyndt at få de samme navne som husstandens børn. Navnene *Daisy, Emma, Fie, Freja, Sussi* og *Trine* er ikke mere forbeholdt tobenede damer, de optræder også på hunhundredenes top-ti-liste. Også mange hanhunde pynter sig med de mest populære drengenavne: *Casper, Emil, Jeppe, Magnus, Malte, Oliver Oscar, Rasmus, Sigurd, Sofus, Thor, Victor* etc. Men kun *Rasmus* er på top-ti-listen. Menneskenavne til hunde er åbenbart til en vis grad et kønsbetinget fænomen.

KATTENAVNE

Også kattene kan have dreng- og pigenavne. Men det er ikke nær så udbredt et fænomen som hos hundene. Blandt de 25 mest almindelige kattenavne finder man kun drengenavnene *Rasmus* og *Sofus* og pigenavnene *Fie, Mille, Mimi* og *Trine*.

En opkaldelsesgruppe hvor kattene er suveræne på hundenes bekostning er musiknavne af alle arter, og de fleste navngivere hævder at navnet går på kattens store musikalitet (ingen vil vel beskyldte hunde for at være musikalske!). Det er navne som *Aida*,

Bach, Callas, Caruso, Crescendo, Danilo, Elvis, Figaro, Freddie (Mercury), Fuzzy, Gazolin, Isolde, Lulu, Mimi, Mingus, Mozart Vivaldi Tchaikovsky af Skibbild, Pamina, Papageno, Rodolfo, Saras-tro, Stradivarius, Strauss, Tatum, Tosca, Tristan, Zerlina, Ziggy (Stardust) og mange andre.

Kattenes “eminente boldbehandling” har inspireret mange navngivere til stjernenavne fra fodboldens verden: *Ardiles, Creuf-fie, Davidof, Diego, Elkjær, Frøken Elkjær, Kempes, Marco, Pelé, Pre-ben, Puskas, Santes, Sasser, Sepp, Zico*. Her kan hundene slet ikke være med, det bliver kun til en enkelt *Diego*. At hundene inspirerer til helt andre hårdtslående idolnavne kan man se af navnene *Dempsey* og *Tyson*.

Kattenavne med begyndelsesbogstaverne *Mi-* optager tolv spal-ter i kattenavneordbogen “Kattens navn”: *Mia, Miauw, Micho, Micia, Midde, Mie, Miffi, Migo, Mika, Mikis, Mikkell, Mikky, Mil-le, Milli, Milou, Mimi, Mimse, Ming, Mini, Minka, Minna, Minou, Mio, Mir, Mira, Miranda, Mischa, Misser, Mississippi, Mis-ty, Mitte, Mitzy, Miv, Miver, Mizart* etc. etc. Disse utallige variatio-ner over artens kælenavn nummer et *Mis* har slet intet sidestykke i hundenes verden.

Og med navnet *Mizart* er vi ovre i gruppen af “vittige kattenav-ne”, og her er opfindsomheden grænseløs: *Aramis, Aristocat, Arte-mis, Batmis, Fellini, Jonatand, Kattekismus Mississippi, Kattilak, Kattrine, Kismet, Kissemisserne, Kompromis, Kubismus, Misbet, Mismod, Missi og Sippi, Mississippi, Mizart, Mjau-ski, Mjaverick, Purr-fection, Pyjamis, Remis* og *Semiramis*. Disse navne er krop-umulige som kaldenavne, og deres eksistens hænger naturligvis sammen med den kendsgerning at kattene ikke *lyder* deres navn. Men man udfordrer skæbnen ved at give katten et sådant navn: *Aristocat* ender som *Karl*, *Aramis* som *Raremis*, *Semiramis* som *Strigle* og *Artemis* slet og ret som *Mis*!

Alle der har prøvet det ved, at det er vanskeligt at bestemme kønnet på en nyfødt killing. Hunkattene *Dempsey* og *Rasmus* og hankattene *Marie* og *Miranda* levede hele livet under falsk varebetegnelse. Men hankatten *Lumumba* ændrede navn til *Lumumbine* efter sit første kuld killinger, og hunkattene *Cirkeline* og *Solvej* endte som hankattene *Cirkel* og *Solkaj*. Og mange gør som ejeren af *Sofus*: "Fik navnet *Sofia* som uden at forvirre katten kunne ændres til *Sofus*, hvis den viste sig at være en han (hvilket var tilfældet)".

LUSKE OG RØJSERMAND

Hunde og katte har ikke altid heddet det samme som de hedder i dag. Især for hundenavnenes vedkommende er vi godt underrettet for i tidsrummet 1824-1923 betalte man hundeskatt, og byfogederne registrerede ejerne og deres hunde i de såkaldte hundeprotokoller med angivelse af hundens race, køn, særkende og, heldigvis for os, meget ofte også navn.

Populære hundenavne i 1800-tallet er *Amie*, *Caro*, *Charment*, *Fidelle*, *Hector*, *Jolie*, *Laps*, *Moppe*, *Nobes*, *Quick*, *Perle*, *Present*, *Rinaldo*, *Sultan*, *Tyrk* og *Waldine*, men vi støder også på mere jordnære navne som *Hvilken*, *Hvorfor*, *Intet*, *Luske*, *Pasop* og *Trofast*. Mange af navnene er franske: *Amie*, *Contant*, *Chance*, *Charment*, *Chasseur*, *Jolie*, *Petit*, *Pierrot*, *Present*. Senere kommer også engelske hundenavne til som *Jack*, *Lance*, *Dandy*, *Randy*, *Tiger* og *Quick*. Mere eksotiske navne er *Ali*, *Bajas*, *Pasha*, *Sultan* og *Tyrk*. Det er ikke mange af hundeprotokollernes navne vi møder i dag, men vi kan da nikke genkendende til *Freja*, *Max*, *Perle* og *Kvik* (*Quick*).

Katte er noget man har. De er aldrig blevet registreret på samme måde som hundene. Men indsamlingsarbejdet til kattenavneordbogen "Kattens navn" bragte en masse gamle kattenavne fra omkring 1900 for dagen: *Blåbær*, *Doktor Lazarus*, *Emanuel*, *Farmis*, *Fyrius*, *Gnavpot*, *Gogger*, *Granberg*, *Gråmand*, *Gurr gau*, *Hal-*

løj, Jammerfus, Knors, Larsen, Lumbus, Mivsut, Mælkehvid, Møt, Panoster, Pens, Plysrose, Rasmine, Røjsermand, Skidtmas, Slikmås, Sorteper, Svartnos, Søren Soves, Tøsen og mange andre.

LITTERÆRE HUSDYR

Børnebogs litteraturen vrimler selvsagt med kæledyr og kæledyrnavne. Men i den seriøse voksenlitteratur aner man altid uråd når der optræder husdyr, for forfatterens hensigt er meget ofte at lade dem lide en voldsom død der på en eller anden måde fører handlingen videre. Især jagthunde og kanariefugle synes at være udsatte. Men vi kan da lige nævne Ulrik Christian Gyldenløves fuks *Bellarina* med de hvide sokker (I.P. Jacobsen, *Marie Grubbe*) katten *Knors* og hanen *Hane-Mortensen* (Gustav Wied, *Livsens Ondskab*), jagthunden *Æsop* (Knut Hamsun, *Pan*), grisen *Sif* (Pontoppidan, *Et Grundskud*) og jagthunden *Pigro* (Martin A. Hansen, *Løgneren*). Et mere indgående studium ville kunne bringe mange flere navne til veje, men for nærværende er der, så vidt vides, ingen aktuelle planer på Parnasset om at tyre hele verdenslitteraturen igennem på jagt efter litterære husdyrnavne.

TOP-TYVE

Ligesom man har opstillet frekvenslister for personnavne har vi også frekvenslister for hunde og katte. De tyve mest almindelige navne er:

HUNDENES TOP-TYVE

Fie
Buster
Sussi
Buller
Mille

KATTENES TOP-TYVE

Pjevs
Misser
Pussi
Felix
Sorte

Trine

Baloo

Freja

Daisy

Bella

Emma

Rasmus

Mickey

Balder

Lady

Bølle

Donna

Max

Simba

Dina

Rasmus

Bølle

Mis

Pelle

Pjuske

Mille

Mischa

Sofus

Fie

Garfield

Mimi

Pusser

Lillemis

Kisser

Musse

LITTERATUR

- Hansen, Lena P.: Hvad hedder hunden? Hundnavne før og nu. Kbh. 1999. Hundeprotokoller, utrykte, Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm. Afd. G 1824-1923.
- Karlsson, Hugo, 1983: Hästnamn under karolinsk tid. I: Språk och tradition. Festskrift till Sven Benson. Uppsala.
- Karlsson, Hugo, 1986: Hundnamn i Sverige ca 1650-1800. I: Nionde nordiska namnforskarkongressen. Lund 4 – 8 augusti 1985. NORNA-RAPPORTER 34. Uppsala.
- Limousinenyt. Medlemsblad for Dansk Limousine Forening 109. 2003.
- Meldgaard, Eva Villarsen, 1986: Markus Aureliuses optegnelser. I: Mange bække små. Til John Kousgård Sørensen på tresårsdagen 6.12.1985. Kbh. 1986.
- Meldgaard, Eva Villarsen, 1993: Kattens navn. 2000 danske kattenavne. Kbh.
- Meldgaard, Eva Villarsen, 1994: Det nutidige Danmarks kulturelle forfatning belyst gennem kattenavne. I: Övriga namn. Handlingar från NORNA:s nittonde symposium i Göteborg 4-6 december 1991. NORNA-RAPPORTER 56. Uppsala.